

Jak se liší kvalita péče v jednotlivých českých porodnicích?

Hnilicová J.¹, Charvátová J.²

¹ Praha, ČR, ² Porodní dům u Čápa, Praha, ČR

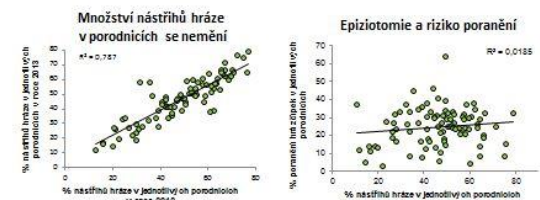
Sledovali jsme několik ukazatelů kvality péče v českých porodnicích: množství epiziotomií, poranění žen během porodu, počet císařských řezů, počet porodů kleštěmi nebo vakuumextraktorem a Apgar skóre novorozenců. Data byla získána z Ústavu zdravotnických informací a statistiky a z Národních referenčních centra. Mezi porodnicemi jsou často výrazné rozdíly, které lze vysvětlit pouze odlišnými zvyklostmi v jednotlivých porodnicích, což uvedeme na příkladu epiziotomií a císařských řezů.

Epiziotomie a poranění žen během porodu

- Počty epiziotomií v jednotlivých porodnicích se pohybují od 10 % do 80 % (obr. 1, přepočteno na vaginální porody, údaje z roku 2013). V některých porodnicích byla epiziotomie provedena u více jak 90 % prvorodiček.
- Procento epiziotomií v letech 2012 a 2013 se v jednotlivých porodnicích téměř neliší (obr. 2, korelační koeficient 0,88), rozdíly mezi porodnicemi v četnosti epiziotomií nejsou tudíž náhodné a jsou způsobeny spíše odlišnými zvyklostmi porodníků než potřebami rodiček. (Pokud by rozdíly mezi porodnicemi byly dány pouze tím, jaké se kde sejdou rodičky, čísla pro rok 2012 a 2013 by byla různá).
- Epiziotomie není prevencí poporodních poranění (v porodnicích s vysokým procentem epiziotomií mají ženy srovnatelné množství dalších poporodních poranění jako v porodnicích s nízkým procentem epiziotomií, obr. 3), 7 z 10 žen, které v roce 2013 epiziotomií nepodstoupily, nemělo poranění, rodička bez epiziotomie má tedy průměrně 70% šanci, že porodí bez jakéhokoliv jiného poranění. 10 % žen, kterým byla epiziotomie provedena, mělo navíc ještě jiné poranění. Paradoxně ale platí, že v porodnicích, kde provádějí mnoho epiziotomií, mají ženy bez epiziotomie o trochu více poranění než v porodnicích, kde provádějí málo epiziotomií ($p < 0.001$). Pokud by bylo dodržováno doporučení WHO [1] a epiziotomie prováděna pouze u 10 % vaginálních porodů, nemuselo by v ČR v roce 2013 epiziotomií podstoupit 25000 žen.
- Porovnáme-li všechna data o poranění rodiček, pak je zde porodnice, ve které je po vaginálním porodu bez poranění pouze 1 žena z 12 (92 % žen má epiziotomii nebo jiné poranění, obr. 1) a naopak porodnice, ze které vyjdou bez poranění 4 ženy z 5 (19 % žen má epiziotomii nebo jiné poranění). Opět platí, že rozdíly jsou způsobeny odlišnou kvalitou péče než skladbou rodiček – v některých porodnicích mají ženy opakovaně více poranění (obr. 4). Navíc není pravda, že nejvíce poranění mají ženy ve velkých porodnicích, protože se zde soustřeďují komplikovanější porody.

Obr. 1 Nejvíce zraněných žen po vaginálním porodu má porodnice, která nejvíce používá nástřihů hráze (u 80 % vaginálních porodů). Naopak v porodnicích, kde provádějí nástřihů minimálně (okolo 15 % vaginálních porodů) mají i nejvíce žen, které odcházejí bez zranění. Každý sloupec představuje jednu porodnici, porodnice jsou seřazeny podle poranění žen. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2013

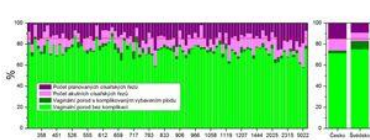

Obr. 2 Množství epiziotomií u vaginálních porodů v jednotlivých porodnicích se v roce 2012 a 2013 téměř neliší – korelační koeficient mezi % nástřihů v roce 2012 a 2013 je 0,89. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2012 a 2013

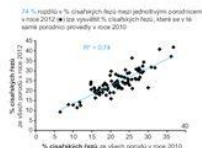
Obr. 3 V porodnicích, kde často používají epiziotomie, mají ženy odklově stejné množství dalších poporodních poranění jako v porodnicích, kde nástřihů hráze používají málo. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2013

Císařský řez

- Procenta císařských řezů ze všech porodů se pohybují v jednotlivých porodnicích mezi 10 % až 40 % (údaje z roku 2010-2013, na obr. 5 rok 2012).
- Procento císařských řezů lze jen částečně vysvětlit velikostí porodnice (korelační koeficient 0,37-0,39), naopak platí, že procenta císařských řezů ze všech porodů jsou v jednotlivých porodnicích velice podobná v roce 2012 jako v roce 2010 (korelační koeficient 0,86, obr. 7). Množství císařských řezů tedy opět závisí zejména na zvyklostech konkrétní porodnice.

Obr. 5 Četnost císařských řezů. Každý sloupeček představuje jednu porodnici, porodnice jsou seřazeny podle počtu porodů v roce 2012 od nejmenší po největší a pro každou porodnici je ukázáno % císařských řezů (akutních, plánovaných) a % vaginálních porodů (tmavě zelené jsou vaginální porody s komplikovaným vyšetřením plodu - forceps, VEX, nebo manuální extrakce plodu). I některé menší porodnice mají mnoho císařských řezů (např. porodnice s 800 porody za rok > 40 %). Zdroj dat: NRC, jaksekdeleci.cz, data za rok 2012

Obr. 6 Rozdíly v četnosti císařských řezů v porodnicích jsou v jednotlivých letech podobné. V některých porodnicích provádějí stabilně vysoké množství císařských řezů, zatímco v jiných nízké – jako příklad ukázána data z roku 2010 a 2012. Zdroj dat: NRC, jaksekdeleci.cz, data za rok 2010 a 2012

Obr. 4 (vlevo) Zranění žen v jednotlivých porodnicích jsou v letech 2012 a 2013 velice podobná (korelační koeficient 0,87). Některé porodnice tudíž mají opakovaně málo žen s poraněními, zatímco jiné jich mají pořád hodně. Zajímavé je, že ve dvou porodnicích (žluté) počet žen s poraněním v roce 2013 výrazně stoupl, což je dáno hlavně tím, že se v těchto porodnicích z nějakého důvodu zvýšil počet epiziotomií (z 31 % v roce 2012 na 58 % v roce 2013 jedné porodnici a z 35 % také přibližně na 58 % ve druhé). Porodnice, ve které počet žen s poraněním v roce 2013 oproti roku 2012 naopak výrazně poklesl (modře), v roce 2013 počet epiziotomií o zhruba 10 % snížila. Zdroj dat: ÚZIS, data za rok 2012 a 2013

Reference:

[1] World Health Organization Division of Family Health Maternal Health and Safe Motherhood: Care in normal birth: a practical guide. Report of a technical working group. Geneva: World Health Organization; 1996.

Kontakt: jarmila.hnilicova@gmail.com

Kvalita péče v jednotlivých porodnicích by měla být sledována a zveřejňována. Uvedené ukazatele jsou jen příkladem toho, jak je možné péči v jednotlivých porodnicích porovnávat, a mohou upozornit na porodnice, kde jsou nadměrně prováděny některé zákroky nebo mají rodičky nadměrný výskyt zranění, což nemá medicínské odůvodnění a jde o nesprávnou praxi některých porodnic.